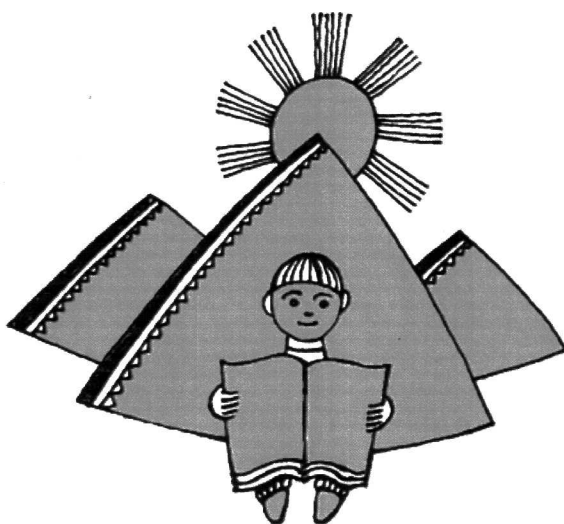

РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали

**студентської науково-практичної
інтернет-конференції**

6-7 травня 2015 р.

м. Івано-Франківськ, Україна - 2015

Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи:

Матеріали студентської науково-практичної інтернет-конференції. – Івано-Франківськ, Бойчук А.Б. 2015. – 246с.

Випуск присвячено 75-річчю заснування

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Друкується за рішенням кафедри теорії та методики початкової освіти

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Протокол № 12 від 5 травня 2015 р

Редакційна колегія:

Антонова Олена Євгенівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки Житомирського державного університету

Земба Беата Анна доктор кафедри соціальної педагогіки та реабілітації Жешівського університету (Польща)

Іванюк Ганна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Кіліченко Оксана Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Коваль Людмила Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету

Комар Ольга Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Кондратюк Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Мартиненко Світлана Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти і методик викладання гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Тарасенко Галина Сергіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського

Ткаченко Ольга Михайлівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Хімчук Ліліана Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Хрущ Василь Дем'янович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Шапошнікова Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і методики початкового навчання Київського національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МОВЛЕННЕВО-СИТУАТИВНИХ ВПРАВ

*Кикоть Н., магістрант напрямку підготовки «Початкова освіта» Педагогічного інституту
Науковий керівник: Дубовик С.Г., кандидат педагогічних наук, доцент
Київський педагогічний університет імені Бориса Грінченка*

Постановка проблеми. Актуальними питаннями сьогодення є посилення уваги до мовної освіти в країні, необхідність формування особистості, яка відзначалася б свідомим ставленням до рідної мови, високою культурою спілкування в різних життєвих ситуаціях, мовленнєвою активністю на всіх етапах оволодіння мовою як засобом спілкування, пізнання і впливу.

Спілкування є однією з найфундаментальніших, найвищих особистих і соціальних потреб людини, котра включається в нього з моменту свого народження. **Головна особливість спілкування** – взаємодія. Процес спілкування охоплює соціальну взаємодію членів суспільства – їх спільну діяльність, інтеракцію і власне комунікацію. Упорядкованість досягається за допомогою правил і норм, які регулюють характер спілкування залежно від його мети і засобів. Спілкуючись, люди мають враховувати соціальні норми, звичаї, традиції, що існують у даному суспільстві, колективі [1].

Аналіз досліджень і публікацій. Термін “спілкування” вживають переважно для характеристики міжособистісних стосунків, передачі форм культури і спільного досвіду, взаємодії, взаєморозуміння, взаємовпливу людей (О.Я.Гойхман, О.І.Даниленко, А.М.Емірова, Т.К.Чмут). Сталі форми спілкування пов’язані з умовами спілкування людей і утворюються в процесі закріплення виражальних засобів відповідно до певної мовленнєвої ситуації [5, с. 10].

Культура спілкування є частиною загальної духовної культури особистості. А невміння правильно спілкуватись, відповідно, свідчить про бездуховність людини. У період становлення України як самостійної держави проблема культури спілкування набуває, як ніколи, важливого значення. З огляду на це визначальною стає для нашого суспільства проблема вміння спілкуватись як на офіційному, діловому, так і на чисто побутовому рівнях [3, с.12].

Проблемі розвитку мовлення у навчально-виховному процесі надавали великого значення відомі педагоги Я. Коменський, К. Ушинський, вчені-методисти Л. Айдарова, Л.

Варзацька, М. Вашуленко, Н. Грипас, І. Зязюн, В. Каліш, В. Мельничайко, М. Пентилюк, Г. Сагач, І. Синиця, М.Стельмахович, О.Хорошковська, Г. Шелехова та ін.

Науковому розв'язанню питань, пов'язаних із вихованням у молодших школярів культури спілкування, сприяли дослідження Р. Шулигіної, В.Киричок, А. Єланської, О. Казарцевої, Т. Кошманової, В. Матвєєва, А.Панова, І. Беха, В. Малахова, Я. Радевича-Винницького, Н.Формановської, І. Цимбалюка, М. Білоус, О. Миронюк, С. Богдан, М.Стельмаховича, Н. Бугай, Б. Буяльського, А. Оверчук, Є. Чак, у яких висвітлюються теоретичні й методичні аспекти формування гуманістичних відносин у системі спілкування учнівської молоді, а також роль культури взаємин між людьми у світлі вимог народної педагогіки.

На нашу думку, саме використання мовленнєво-ситуативних вправ є тим засобом, який дозволяє розв'язати це найважливіше завдання, враховуючи запити сучасного школяра. Застосування мовленнєво-ситуативних вправ на уроках української мови сприятиме формуванню в учнів початкової школи культури спілкування, збагаченню їхнього мовлення словами ввічливості.

Мета статті полягає у висвітленні теоретичних аспектів культури спілкування, у розкритті необхідності формування культури спілкування як однієї з найважливіших складників загальної культури молодших школярів.

Вклад основного матеріалу статті. Культура спілкування – живий організм, що розвивається та пов'язаний із економічним і духовним життям суспільства, живо відгукується на ті зміни, які відбуваються в суспільній свідомості внаслідок життєвих реалій. Але є в ній і практично незмінні компоненти, які не залежать від правил поведінки і стереотипів, що існують в тому або іншому суспільстві. Ці компоненти – духовність і спрямованість на саморозкриття й самореалізацію особистості. Культура спілкування – показник взаємостосунків особистості та суспільства, що цю особистість оточує. Отже, формуючи культуру спілкування в учнів початкової школи можна впливати на становлення його особистості.

Культура спілкування – це вміння встановлювати зворотний зв'язок, відгукнутися на думки, почуття, турботи й проблеми іншої людини. Власне, будь-який прояв людської культури, як і культура загалом, може бути розглянутий як культура спілкування, оскільки за своєю сутністю культура є інтерсуб'єктивною [4, с. 25].

Водночас про культуру спілкування нерідко говорять і в особливому значенні – так само як про культуру праці, культуру дозвілля, культуру побуту тощо. У такому випадку під культурою спілкування розуміють передусім наявні в суспільстві і в людському житті форми розвитку спілкування як такого, форми його структурування й ціннісно-сміслової організації, а також їхню реалізацію безпосередньо в стосунках між людьми. Моральний аспект культури спілкування при цьому охоплює, природно, такі форми останньої, котрі мають морально-етичний характер, тобто певні цінності, норми, звичаї, традиції та інші способи регуляції поведінки, що визначають власне моральну структуру міжсуб'єктних відносин і забезпечують їхню реалізацію.

Культура спілкування між людьми ґрунтується на дотриманні загальних правил поведінки, відомих під словом «етикет». Етикет належить до загальнолюдських норм моралі. Це слово у перекладі з французької означає «ярлик», «церемоніал». За словами французького філософа Вольтера, етикет — це «розум для тих, хто його не має». Призначення етикету — захист честі й гідності людей у спілкуванні.

У культурі спілкування є два взаємопов'язаних аспекти: зовнішній, ритуальний, «етикетний» і внутрішній, соціально-психологічний.

Ритуальний, «етикетний» аспект культури спілкування називають «зовнішньою культурою». Вона відображується у виконанні загальноприйнятих ритуалів спілкування, правил етикету, диктуючих, що і як належить робити під час спілкування. Характер цих відношень утворює другий, більш глибокий прошарок культури спілкування – її соціально-психологічний аспект («внутрішня культура») [2, с. 16].

Існують окремі загальні норми людських стосунків, що склалися історично і стали загальноприйнятими у сучасному суспільстві. Вони не завжди і не усіма у дійсності виконуються, але поведінка у відповідності з ними вважається бажаною і очікується від людей. До основних норм «внутрішньої культури» відносяться наступні вимоги: чини (дій) у ставленні до інших так, як ти хотів би щоб вони діяли у відношенні до тебе (це так зване «золоте правило моральності»); виконуй свої обіцянки, домовленості і зобов'язання; будь добродійним, намагайся в міру можливості робити добро людям, виконувати їх прохання.

Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи

Формуючи культуру спілкування учнів початкової школи засобами мовленнєво-ситуативних вправ, учителі повинні розвивати в них такі морально-психологічні якості як: уважність, чуйність, вміння бачити моральну сторону своїх і чужих дій і вчинків, витримку, врахування інтересів співрозмовників, володіння собою, повагу до співрозмовників і самоповагу, здатність стримувати негативні емоції, вміння слухати іншу людину, передбачати можливі наслідки своїх слів, дій, вчинків.

Культура і мистецтво спілкування не самоціль, а дорогоцінний здобуток людини. Це засіб духовного розвитку і вдосконалення особистості, яка прагне до відчуття власної гідності. Набуття людиною навичок культури спілкування розв'яже чимало проблем міжособистісних, міжнаціональних взаємостосунків.

Висновки. Отже, здійснений у статті аналіз проблеми дозволяє зробити висновок про те, що в основі комунікативної компетентності молодшого школяра є його культура спілкування, що ґрунтується на загальній культурі особистості, моральних поглядах, переконаннях. Від їх стійкості та міцності залежить рівень культури спілкування, уміння правильно її використовувати в різних ситуаціях спілкування, повсякденному житті.

Високий рівень розвитку культури спілкування є передумовою формування духовної культури, досягнення успіху в подальшому зростанні, збагачення власної культури спілкування і розвитку комунікативних якостей. Культура спілкування становить основу загальної культури учня початкової школи, яка забезпечує якість освіти, адекватну вимогам сучасності.

1. Грехнев В.С. Культура педагогического общения / В.С. Грехнев. – М. : 1990. – 144 с.
2. Етика ділового спілкування : навчальний посібник для вузів / за ред. Т.Б. Гриценко, Т.Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 344 с.
3. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность / А.А. Леонтьев. – М. : КомКнига, 2007. – 216 с.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посібник / Я. Радевич-Винницький. – К. : Знання, 2006. – 291с.
5. Чмут Т.К., Чайка Г. Л. Етика ділового спілкування: навч. посіб. / Т. К. Чмут, Г. Л. Чайка. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Вікар. – 2003. – С. 132-142.

Зміст

**Сучасні проблеми навчання, виховання та розвитку
учнів початкової школи**

1	<i>Батерук І.</i> Розвиток творчих здібностей молодших школярів у навчальному процесі початкової школи.....	1
2	<i>Башико Р.</i> Формування культури поведінки молодших школярів.....	3
3	<i>Бенза С.</i> Моральні цінності та ідеали дітей молодшого шкільного віку.....	4
4	<i>Бережна Ю.</i> Формування читацьких інтересів молодших школярів.....	6
5	<i>Бігун І.</i> Педагогічні засоби розумового виховання в сучасній початковій школі.....	8
6	<i>Богдан Н.В.</i> Виховання в учнів початкової школи культури міжнаціонального спілкування...	10
7	<i>Босик О.</i> Усні обчислення – ефективна форма організації роботи учнів на уроках математики	12
8	<i>Візнович Я.</i> Особливості морально-духовного виховання молодших школярів на уроках музики	14
9	<i>Гелега Г.</i> Стимулювання навчальної діяльності молодших школярів – провідна проблема сучасної школи.....	16
10	<i>Григоренко Т.</i> Формування лексичних умінь майбутніх учителів початкової школи засобами мовно-мовленнєвих вправ.....	17
11	<i>Гут Х.</i> Розвиток творчих здібностей на уроках математики за допомогою інтеграції.....	19
12	<i>Данчук С.</i> Формування духовних цінностей засобами музики.....	21
13	<i>Дарвай В.</i> Принципи етноестетичного виховання дітей молодшого шкільного віку.....	23
14	<i>Дзудило Л.</i> Формування моральних цінностей молодших школярів засобами українського народознавства на уроці літературного читання.....	25
15	<i>Дробаха І.</i> Особливості розвитку математичних здібностей молодших школярів.....	28
16	<i>Дряшкаба А.</i> Шляхи формування моральних якостей молодших школярів засобами українських народних традицій.....	29
17	<i>Загребельська В.</i> Шляхи художньо-естетичного виховання молодших школярів: характеристика, принципи реалізації.....	31
18	<i>Загрійчук М.</i> Моральне виховання молодших школярів засобами народної педагогіки.....	33
19	<i>Зварич Н.</i> Формування комунікативних умінь першокласників у процесі проектної діяльності	35
20	<i>Іванців І.</i> Екологічне виховання учнів у початковій школі.....	37
21	<i>Кикоть Н.</i> Формування культури спілкування учнів початкової школи засобами мовленнєво-ситуативних вправ.....	39
22	<i>Коваль Н.</i> Система аналітичних умінь учнів на уроках літературного читання.....	41
23	<i>Костюк В.</i> Науково-методичні засади здійснення пропедевтики професійної орієнтації молодших школярів.....	44
24	<i>Костюк О.</i> Розвиток творчих здібностей в учнів початкових класів на уроках математики.....	46
25	<i>Курищук О.</i> Формування предметної математичної компетентності в учнів початкової школи	48
26	<i>Лабенська Н.В.</i> Театралізована гра як засіб розвитку творчих умінь молодших школярів.....	50
27	<i>Лехенко Р.</i> Змістовий аспект проблеми національної свідомості молодших школярів.....	52
28	<i>Лютик О.І.</i> Екологічне виховання молодших школярів засобами усної народної творчості	53
29	<i>Макара І.</i> Формування читацької самостійності молодшого школяра.....	55
30	<i>Малкович М.</i> Вплив комп'ютерних ігор на поведінку молодших школярів.....	57
31	<i>Марченко Ю.</i> Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках української мови.....	59
32	<i>Матвеева Ю.</i> Інтелектуальний розвиток молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови.....	61
33	<i>Мінів Т.</i> Підготовка дитини до навчання в школі.....	63
34	<i>Поліщук О.</i> Інтерактивне навчання на уроках української мови в 3–4 класах.....	66
35	<i>Петрів І.</i> Родинне виховання як основа становлення та розвитку учнів молодшого шкільного віку.....	68